

Input // output

Ervaringen

Persoonlijke ervaringen van investeerders, bijvoorbeeld het meemaken van een hevige crisis, leiden ertoe dat ze bij het verstrekken van een lening een hogere veiligheidsmarge gaan hanteeren tussen de waarde van de lening en het onderpand (*haircut*). Dit blijkt uit empirisch onderzoek van Koudijs en Voth met gegevens van leningen op de Amsterdamse beurs uit de achttiende eeuw. Hoe hoger de haircut, hoe meer risico de lener ervaart en hoe meer beschermd hij is tegen dit risico. In het onderzoek bestuderen de auteurs de gevolgen van het speculeren van een beleggingsfonds in 1772, wat gepaard ging

met grote onzekerheden. Investeerders die het fonds geld hadden geleend riskeerden grote verliezen, maar leden uiteindelijk geen verlies. Het blijkt dat de haircuts van investeerders die het fonds geld hadden geleend in de daarop volgende periode groter waren, terwijl die van andere investeerders gelijk bleven. Wanneer veel investeerders tegelijk hogere veiligheidsmarges in acht nemen, kunnen er contracyclische bewegingen ontstaan die zichzelf kunnen versterken.

Koudijs, P. en H.-J. Voth (2014) *Leverage and beliefs: personal experience and risk taking in margin lending*. CEPR Discussion Paper, 9920.

Gezondheid

Scholte *et al.* onderzoeken hoe de combinatie van een slechtere situatie in de eerste levensjaren en negatieve gebeurtenissen later in het leven de fysieke gezondheid van ouderen beïnvloeden. De situatie in het eerste levensstadium wordt gemeten door de conjunctuurcyclus. Onder gebeurtenissen later in het leven verstaat men het opspelen van een chronische ziekte, of de dood of ziekte van een echtgenoot of andere familieleden. De auteurs gebruiken gegevens over de periode 1992–2006 van 2869 Nederlanders die geboren zijn tussen 1907 en 1937. Het blijkt dat geboren zijn in een recessie, wat een minder goede start van het leven impliceert, inderdaad leidt tot een slechtere fysieke gezondheid op latere leeftijd. Dit komt echter vooral doordat de impact van negatieve gebeurtenissen op latere leeftijd op de gezondheid groter wordt. Dit is vooral zichtbaar bij de impact van een chronische ziekte, die fors groter is voor mensen die in een recessie geboren zijn.

Scholte, R., G.J. van den Berg, M. Lindeboom en D.J.H. Deeg (2014) *Does the size of the effect of adverse events at high ages on daily-life physical functioning depend on the economic conditions around birth?* IZA Discussion Paper, 8075.

Voorlichting

Het expliciet onder de aandacht brengen van bestaande regulering bij bedrijven is niet effectief in het sturen van hun gedrag. Dit concluderen Huizingh en Mulder aan de hand van twee veldexperimenten met bedrijven die actief zijn in de internethandel. In het eerste experiment kregen bedrijven een persoonlijke brief toegestuurd, waarin de regulering werd toegelicht. In het tweede experiment kregen bedrijven een aantal algemene publicaties te zien die gericht waren op de regulering in hun bedrijfstak. In beide experimenten had het geven van voorlichting geen significant effect op het naleven van de regels.

Huizingh, E. en M. Mulder (2014) *Effectiveness of regulatory interventions on firm behavior: a randomized field experiment with e-commerce firms*. SOM Research Report, 11.

Rechters

De productiviteit van de rechterlijke macht, ofwel het aantal behandelde zaken met een gegeven hoeveelheid middelen, is in Nederland in de periode 1965–2011 sterk gedaald. De productiviteit blijft tot 1983 stabiel, maar neemt daarna sterk af, onder invloed van onder meer stijgende materiaalkosten door huisvesting en de invoering van ICT en ingrijpende hervormingen in het rechtssysteem. Na 2002 blijft de productiviteit relatief stabiel. Dit stellen Dumaij *et al.* aan de hand van empirisch onderzoek. Gemeten over de hele periode nam het aantal kantonzaken toe van 350.000 tot 900.000, onder meer doordat de competentiegrens voor kantonrechters twee keer verhoogd werd. De aantallen rechtbankzaken en zaken in hoger beroep namen toe van respectievelijk 220.000 en 6500 tot 450.000 en 41.000. Opmerkelijk is dat het aantal rechtszaken sneller toeneemt in tijden van recessies.

Dumaij, A., T. Niaoounakis en T. Urlings (2014) *Onderzoek naar het effect van regulering op de productiviteitsontwikkeling van rechtspraak en Openbaar Ministerie tussen 1965 en 2011*. Delft: IPSE Studies.

Exporten

Nederland was met een totale export van 500 miljard euro in 2013 na Duitsland de tweede exporteur van Europa, wat onder meer komt doordat Nederland veel goederen doorvoert. Ongeveer de helft van de exporten bestond dan ook uit wederuitvoer. De gemiddelde bijdrage

500
miljard euro

van een euro uitvoer Nederlands product aan de Nederlandse economie is veel hoger dan die van een euro wederuitvoer, namelijk respectievelijk 54 en 8 eurocent.

CBS (2014) *Nederland tweede exportland van Europa*. Webartikel, 22 april.

Huisartsen

Een hogere concurrentie onder huisartsen doordat er meer beschikbaar zijn per hoofd van de bevolking, leidt ertoe dat huisartsen meer medicijnen gaan voorschrijven. Dit concludeert Schaumans aan de hand van empirisch onderzoek naar het voorschrijfgedrag met gegevens van 13.866 Belgische huisartsen uit het jaar 2003. De auteur stelt dat, omdat er voor huisartsen aan het voorschrijven van medicijnen geen directe financiële voordelen zijn verbonden en het moeilijk is om op kwaliteit te concurreren, huisartsen het voorschrijven van medicijnen als signaal van hun kwaliteit gebruiken. Het effect is groter naarmate de verschillen in omvang van de aanwezige huisartsenpraktijken groter zijn.

Schaumans, C. (2014) Prescribing behavior of general practitioners: competition matters! *TILEC Discussion Paper*, 014, en *CentER Discussion Paper*, 025.

Inspanning

Het niveau van inspanning dat mensen leveren bij een systeem van relatieve prestatiebeloning, hangt onder andere af van zowel het aantal deelnemers als de kans om de beloning te winnen. List *et al.* stellen eerst aan de hand van theoretisch onderzoek de hypothesen op dat de geleverde inspanning evenredig toeneemt met het aantal deelnemers wanneer de kans op het winnen van de beloning hoog is, en omgekeerd dat de geleverde inspanning afneemt met het aantal deelnemers wanneer de kans om te winnen klein is. Vervolgens wordt de theorie getoetst in een laboratoriumexperiment met 136 deelnemers, waarbij de hypothesen worden bevestigd. Ten slotte wordt in een veldexperiment nog aanvullend bewijs gevonden.

List, J.A., D. van Soest, J. Stoop en H. Zhou (2014) On the role of group size in tournaments: theory and evidence from lab and field experiments. *NBER Working Paper*, 20008.

Pensionering

Het hebben van een groter vermogen leidt ertoe dat mensen eerder met pensioen gaan. Bij een toename van het netto totale vermogen van een 58-jarige met 110.000 euro stijgt de kans dat hij met pensioen gaat met een procent. Eenzelfde stijging van de kans om met pensioen te gaan doet zich voor wanneer het netto liquide vermogen, waarbij bijvoorbeeld het vermogen van een eigen woning niet wordt meegerekend, met 64.000 euro toeneemt. Dit concludeert Bloemen aan de hand van onderzoek met gegevens over 1113 mannelijke werknemers over de periode 1995–2002.

Bloemen H. (2014) Private wealth and job exit at older age: a random effects model. *Netspar Discussion Paper*, 010.

Studieprestaties

Presteren ongeduldige studenten, ofwel studenten die liever nu een beloning dan later een grotere beloning ontvangen, slechter bij hun studie doordat ze minder inspanningen voor hun studie leveren? Non en Tempelaar kunnen hier aan de hand van empirisch onderzoek met gegevens over 799 studenten geen eenduidig antwoord op geven. Ongeduldige studenten behalen weliswaar iets lagere cijfers en moeten vaker een herkansing doen, maar studeren niet significant minder uren, behalen aan het eind van het collegejaar niet minder studiepunten, en stoppen niet vaker met hun studie omdat ze te weinig studiepunten hebben.

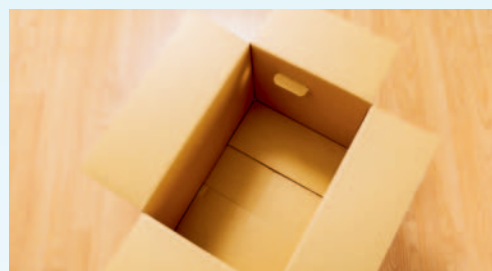
Non, A. en D. Tempelaar (2014) Time preferences, study effort, and academic performance. *GSBE Research Memorandum*, 012.

Gemoedstoestand

Baillon *et al.* onderzoeken aan de hand van laboratoriumexperimenten het effect van de gemoedstoestand van mensen op de keuzes die ze maken onder onzekerheid. De 563 deelnemers moesten keuzes maken waarvan de opbrengsten onzeker waren, nadat vooraf hun gemoedstoestand werd beïnvloed door ze een filmfragment te laten zien. Het blijkt dat een verdrietige of neerslachtige gemoedstoestand leidt tot minder afwijkingen van de strategie die opbrengsten maximaliseert. De resultaten worden bevestigd door de uitkomsten van een enquête met een andere groep mensen, waarbij op een bewolkte dag antwoorden werden gegeven die dicht bij de optimale strategie liggen. Blijdschap en angst leiden wel tot meer afwijkingen van de optimale strategie. De resultaten verklaren bijvoorbeeld waarom financiële markten reageren op het weer of sportuitslagen.

Baillon, A., P.D. Koellinger en T. Treffers (2014) Sadder but wiser: the effects of affective states and weather on ambiguity attitudes. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 044.

Stresstesten

De publicatie van de uitkomsten van stresstesten voor banken zorgt ervoor dat de risico's die beleggers ervaren bij banken afnemen. Dit uit zich in dalende prijzen van *credit default swaps*, ongeacht het kapitaaltekort van banken. Ook neemt de blootstelling aan systeemrisico af zoals gemeten door de gelijkmatige bewegingen van variabelen, zoals omzet, met die van de rest van de financiële markten. Neretina *et al.* vinden empirisch bewijs voor deze hypothesen aan de hand van onderzoek met gegevens over Amerikaanse banken over de periode 2009–2013. De stresstesten waren dus succesvol in het wegnemen van overmatige onzekerheden in de bankensector.

Neretina, E., C. Sahin en J. de Haan (2014) Banking stress test effects on returns and risks. *DNB Working Paper*, 419.

CO₂-uitstoot

De aanschafbelasting voor personenauto's (bpm) is sinds 2006 afhankelijk van de CO₂-uitstoot van de auto. Dit beleid heeft ervoor gezorgd dat de CO₂-uitstoot van nieuwe privéauto's in de periode 2010–2012 4 à 5 procent lager was dan zonder het beleid het geval zou zijn geweest. De

4%

effectiviteit van het beleid wordt gedempt door een lichte toename van het autobezit en -gebruik.

Geilenkirchen, G., G. Renes en J. van Meerkerk (2014) *Vergroening van de aanschafbelasting van personenauto's*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.